

Előadó: Beck Szilvia
Ügyiratszám: 14/2026

Az 1991. évi XX. törvény 109. §. (1., 2.) bekezdése alapján készült

S Z A K V É L E M É N Y

**Nemes Ferenc fafaragó által készített aradi vértanú portréről és az Aradi vértanúk
emlékhely terveiről**

A szakvélemény Kiskunlacháza Város Önkormányzata felkérésére és költségvállalásával készült.

Kiskunlacházán több évtizede társadalmi kezdeményezés indult gyermekek bevonásával egy megemlékezésre alkalmas liget kialakítására, melynek során fákat ültettek a 13 aradi vértanú emlékére. Az elképzelés hamarosan feledésbe merült, majd néhány éve az Önkormányzat Művelődési Bizottsága újra felkarolta az ötletet. Terveik alapján 12 kisebb keresztet és egy nagyobb kettős keresztet készítettettek el vasból. Ezek után Nemes Ferenc fafaragó vállalta, hogy a vértanúk kis arcképeit carrarai márványba faragja, melyek közül egy már elkészült. Ezután az építésvezető a felállításra kijelölt hosszanti területen keresztbe tájolva egy 12 méter széles, félköríves, kővel kirakott dombot tervezett a külön posztamenseken álló keresztnek mögé, eléjük pedig egy oltárasztal felállításának ötlete is felmerült, melyre egy örökmécses kerülne. A Megrendelő részéről felmerült a temetői hatás félelme a tervvel kapcsolatban, így a keresztnek döntésén, fektetésén is elgondolkodtak.

Az Alkotóművészeti Koordinációs Iroda által összehívott szakértői bizottság 2026. július 30-án megtekintette és véleményezte az emlékmű terveit, az elkészült márvány portrét és a vas keresztet Kiskunlacháza Város Önkormányzata épületében megtartott ülésen (2340 Kiskunlacháza, Kossuth tér 1.).

A sok évre visszatekintő kezdeményezés, mely a fák ültetésével vette kezdetét, nagyon humánus módja a megemlékezésnek és jó kiindulópontja egy ligetes emlékpark létrehozásának. Ezzel szemben a terveken

egy monumentális, szakrális kompozíció látható, a két elképzelés üzenete eltérő. A terv megvalósításában résztvevő szereplők különböző kezdeményezései, gondolatisága, manuális készsége nem áll össze egy koherens egységgé. Az 51-es út menti lokáció adottságait figyelembe véve lenne érdemes megtervezni az emlékparkot, ezért a zsűri fontosnak tartja a tervezés újragondolását, a tér adta léptékek figyelembevételét. A jelenlegi terveken értelmezhetetlen a tér keresztbe tervezett kialakítása és a felvezető út elképzelése az 51-es út felől, ahonnan valójában nem megközelíthető és inkább növényekből kialakított elhatárolást kívánna. A tájépítészeti-szobrászati megjelenés tervezéséhez, összehangolásához ötletpályázat kiírása javasolt. A félkört formáló kőfelület elé halmozott fekete, kicsi vaskeresztek, ill. a nagyobb méretű kettőskereszt arányai sem felelnek meg a tér léptékének. A kőfelület és a rideg hatású vaskeresztek nem hozzák közel a történelmi esemény emlékét, inkább távol tartanak, emellett a kis keresztek az elképzelt ráapplikált domborművekkel fejfákat idéznek, az összhatás temetői, melyet tovább erősít az elé tervezett oltárasztal és örökmécses. Az apostoli kettős kereszt megjelenése indokolatlan, szimbolikája nem köthető az 1948-1949-es szabadságharc emlékéhez. A vas anyagának nyers hatása ellentétes a dombormű anyagválasztásával. A kereszt, mint hordozó, háttére a domborműnek, erőteljes, nyomasztó hangulata leuralja az amúgy is apró méretű ábrázolást. A két anyag egymáshoz rögzítése megoldhatatlan, ráadásul a márvány el is szennyeződne a rozsdától. Szobrászati szempontból nem támogatott egy ennyire naiv megfogalmazású ábrázolás köztérre helyezése. Léptéke okán belső térbe, fali domborműként elfogadható. A mesterséges domb kialakítása nem releváns, nem határol le egy intim teret, inkább erősíti a vaskeresztek szakrális, szomorú hatását. Ráadásul azzal, hogy a kis keresztek külön posztamenseken állnak, még egymástól is elidegenednek. Az emlékezésnek sokféle módja lehet, szép és támogatott gondolat egy emléksétány kialakítása fák ültetésével, megfelelő természeti környezet és ezzel harmonizáló szobrászati alkotás kialakításával.

Az Alkotóművészeti Koordinációs Iroda – a szakértői vélemények alapján – a bemutatott terveket és eddig elkészült elemeket a bírálaton elhangzott észrevételek alapján felállításra nem javasolja.

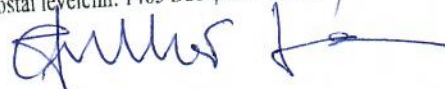
Szakértők voltak: Erős Apolka szobrászművész, Szanyi Péter szobrászművész, az Alkotóművészeti Koordinációs Iroda részéről Schneller János irodavezető, művészettörténész és Beck Szilvia kulturális menedzser, művészettörténész.

Az Alkotóművészeti Koordinációs Iroda a szakvéleményért a szerződés szerinti bírálati díjat számolja fel.

A szakvéleményt készítette: Beck Szilvia kulturális menedzser.

Budapest, 2026. 08. 17.

Alkotóművészeti Koordinációs Iroda
1055 Budapest, Honvéd u. 13-15.
Postai levélcím: 1463 Budapest. Pf.: 1036

Schneller János

alkotóművészeti koordinációs irodavezető

Kapják:

- dr. Répás József polgármester, 2340 Kiskunlacháza, Kossuth tér 1.
- dr. Szódi Károly, szodi.karoly@kiskunlachaza.hu
- Irattár